

Halina Śledzik-Kamińska, Bruno Miskiewicz, Michał Magnuszewicz, Mariusz Karst

Strzelin, woj. wrocławskie. Kościół Św. Gotarda

Informator Archeologiczny : badania 12, 204-206

1978

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Trzy jamy, przy których występowały ślady po kołkach, mogły pełnić funkcję półziemianek, inne można interpretować jako zagłębione paleniska.

Inwentarz jam stanowiła ceramika całkowicie obtaczana, fragmenty prażnicy, żelazny grocik strzały łuku, nóż i w dwu przypadkach przęśliki.

Materiały z badań przechowywane są w Muzeum Archeologicznym w Gdańsku.

Badania będą kontynuowane.

STRZELIN
woj. wrocławskie
Kościół Św. Gotarda

Wojewódzki Ośrodek
Archeologiczno-Konserwa-
torski we Wrocławiu

Badania prowadziła mgr Halina Śledzik-Kamińska. W pracach uczestniczyli antropolodzy: doc. dr Bruno Miskiewicz, dr Michał Magnuszewicz, architekt mgr inż. Mariusz Karst. Badania finansował WOAK. Pierwszy sezon badań, Kościół Św. Gotarda /XII/ XIII ? - XIV w. / cmentarzysko szkieletowe, przykościelne średniowieczne i nowożytne.

W związku z opracowywanym projektem zagospodarowania kościoła prowadzono badania architektoniczne w celu rozpoznania fundamentów kościoła. Badany obiekt znajduje się w granicach średniowiecznego miasta, w części wschodniej. Zbudowany jest ze zniszczonej częściowo romańskiej rotundy oraz dwu naw: północnej - wczesnogotyckiej, południowej - późnogotyckiej. Cała budowla wykonana z granitu łamanego łączącego zaprawą wapienną.

Założono 4 wykopy na zewnątrz kościoła o powierzchni łącznej 16 m². W wykopie A, usytuowanego przy ścianie wschodniej nawy północnej odkryto 1 szkielet fragmentarycznie zachowany. W pobliżu szkieletu znajdował się silnie skorodowany przedmiot z żelaza.

W wykopie B, założonym od zachodu przy nawie romańskiej, rotundy, wyeksplorowano na głębokości 1,5 i 1,7 m dwa groby /nr 1 i 5/ z fragmentarycznie zachowanymi szkieletami ludzkimi, ułożonymi w pozycji wyprostowanej w kierunku wschód-zachód. Pochówek nr 1 złożony był w trumnie, w jego pobliżu odkryto gwoździe.

W wykopie C, usytuowanym przy ścianie południowej nawy południowej kościoła, na głębokości 1 - 1,8 m w przemieszanych nawarstwieniach wyeksplorowano 11 bezładnie leżących fragmentarycznie zachowanych szkieletów, naruszonych wcześniejszym wkopem architekto-

nicznym. Na głębokości 1,9 m w częściowo zachowanej jamie grobowej odkryto fragmentarycznie zachowany szkielet, przy czaszce wystąpił esowaty kabłączek skroniowy z brązu.

Wykop D przylegał do północnej ściany nawy północnej kościoła. Na głębokości 1,6-2, 0-2,1 m odkryto 3 fragmentarycznie zachowane pochówki szkieletowe /nr 2, 3, 4/. Były one ułożone w pozycji wyprostowanej w kierunku wschód-zachód, z głowami skierowanymi na zachód.

Trzy wykopy założono we wnętrzu kościoła.

Wykop nr I w części południowo-zachodniej nawy rotundy. Pod współczesną posadzką odkryto czworoboczną kryptę z dwoma pochówkami w trumnach drewnianych, pochodzącymi z okresu nowożytnego, zaś na głębokości 0,3 m w części zachodniej wyeksplorowano grób starszy, zniszczony wykopem pod budowę krypty.

Wykop nr II usytuowano od strony zachodniej częściowo w nawie południowej i północnej, także częściowo w apsydzie rotundy. Wyeksplorowano nawarstwienia do głębokości 1,2 m. W wykopie nawy południowej odkryto 14 pochówków szkieletowych w kilku poziomach. Pochówki zostały złożone w okresie funkcjonowania nawy północnej, po zakończeniu jej budowy. Odkryte groby zalegały w warstwie zawierającej dużą ilość okrzesków granitowych i zaprawy wapiennej. Zbadano tu groby oznaczone nr 8, 8a-12, 16-19, 23, 25, 26, 29. Wszystkie szkielety leżały w pozycji wyprostowanej, głowami skierowane na zachód. Kości rąk były skrzyżowane i ułożone na wysokości klatki piersiowej lub kości miednicy. Przy większości szkieletów stwierdzono ślady trumien drewnianych, występowały też gwoździe. Przy jednym z pochówków /grób nr 9/ na palcu lewej ręki odkryto obrączkę z brązu. Wyeksplorowany nieliczny materiał ceramiczny, z warstw zalegających między pochówkami, pochodzi z XIV wieku. Fragment tego cmentarza został zabudowany nawą południową.

Wykop III założony w nawie północnej kościoła przylega do ściany północnej, od zachodu do zewnętrznej ściany apsydy. Pod przemierzającymi nawarstwieniami związanymi z wkopem pod budowę ściany północnej na głębokości 1,1 m odkryto fragmentarycznie zachowane 3 pochówki /nr 20, 21, 22/ o układzie częściowo naruszonym. Przy szkielecie z grobu nr 21 na wysokości miednicy odkryto sprzączkę z żelaza. Pochówki te znajdują się na wysokości fundamentów rotundy.

Wśród dotychczas badanych pochówków najstarszy pochodzi z grobu nr 6 /wykop C/ z kabłączkiem esowatym z brązu, dużych rozmiarów. Chronologię jego określa się na wiek XIII. Omawiany grób łączy się z cmentarzem użytkowanym w okresie funkcjonowania rotundy. Wg ustaleń T. Kozaczewskiego pełniła ona rolę kościoła parafialnego przedlokacyjnego Strzelina /lokacja 1292 r. /.

Prace badawcze, na obecnym etapie, częściowo - potwierdzają wyróżnione we wcześniejszych opracowaniach fazy rozwoju przestrzennego i ich chronologię, natomiast nie pozwalają na dokładniejsze datowanie pierwszej fazy, którą jest romańska rotunda.

Materiały zabytkowe i dokumentacja z badań znajdują się do czasu opracowania w WOAK-u we Wrocławiu, materiał kostny przekazano do analizy Katedrze Antropologii PAN we Wrocławiu.

Badania będą kontynuowane.

SZRENSK
woj. ciechanowskie

Mazowiecki Ośrodek
Badań Naukowych
w Warszawie

Badania prowadził mgr Marek Piotrowski. Finansował WKZ i Towarzystwo Miłośników Ziemi Ciechanowskiej. Czwarty sezon badań, Grodzisko wczesnośredniowieczne, relikty zamku XVI w.

Pracy wykopaliskowe prowadzono na trzech wykopach, z których dwa usytuowane były na skłonie skarpy dziedzińca zamkowego, jeden zaś w jego centrum.

Wykop II.

Powierzchnia 120 m². Kontynuacja badań z 1977 r. Usytuowany na skłonie skarpy, na p.in. od wjazdu, odsłonił prostokątną budowlę ceglana o charakterze obronnym z XVI w. Eksplorację prowadzono głównie na zewnątrz murów w obrębie fosy. Wykop pogłębiono do poziomu wystąpienia wody gruntowej /dno fosy/. W warstwie nasypowej znaleziono znaczną ilość ceramiki całkowicie przemieszanych średniowiecznych i nowożytnych. W dnie fosy natrafiono na dobrze zachowane, pionowo powbijane pale drewniane, stanowiące umocnienie brzegów. Trzema rzędami takich pali umocniono również kamienną odsadzkę fundamentową, pod przyporą ceglana. Stwierdzono także użycie do umocnienia bagnistego i grząskiego terenu, ciętych wzdłuż pni, drzewnianych, umieszczonych poprzecznie pod konstrukcją kamienno-ceglana. Być może, że konstrukcje drewniane mogą stanowić resztki wału wczesnośredniowiecznego.

Wykop II.

Powierzchnia 40 m². Kontynuacja badań z 1977 r. Usytuowany w centrum dziedzińca zamkowego. Pod warstwą czarnej, silnie przepalanej ziemi datowanej na XII-XIII wiek natrafiono na 50-60 cm warstwę sztucznie nawiezionego piasku z kamieniami. Poniżej tej warstwy /jałowej w zabytki/ odkryto co najmniej trzy poziomy osadnicze, datowane wstępnie na XI wiek. Były to relikty dwóch chat /narożniki/ przedzielonych 10 cm warstwą spalenizny. Chata w warstwie wyższej wg wstępnej interpretacji